

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Навчально-науковий медичний інститут
Кафедра клінічної медицини

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
Основи загальної патології

підготовки	бакалавра (на основі ПСЗО)
спеціальності	227 «Фізична терапія, ерготерапія»
освітньо-професійної програми	«Фізична терапія, ерготерапія»

Силабус навчальної дисципліни «Основи загальної патології»
підготовки “бакалавра”, галузі знань - 22 «Охорона здоров'я», спеціальності
- 227 – «Фізична терапія, ерготерапія», за освітньо-професійною програмою
- фізична терапія, ерготерапія

Розробник: Яковсон О.О., к.мед.н., доцент кафедри клінічної медицини

**Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні
кафедри клінічної медицини**

протокол № 3 від 30.09. 2021 р.

Завідувач кафедри: (Галей М.М.)

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань - 22 «Охорона здоров'я», Спеціальність- 227 «Фізична терапія, ерготерапія»,	Нормативна
		Рік навчання 2
		Семестр 3-ий
Кількість годин / кредитів 120/4		Лекції 28 год.
		Практичні (семінарські) год. Лабораторні 36 год. Індивідуальні год.
		Самостійна робота 48 год.
ІНДЗ: немає		Консультації 8 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання українська		

II. Інформація про викладача

Якобсон Олена Олександрівна

Кандидат медичного наук

Доцент кафедри клінічної медицини

Контактна інформація +38050745-08-97; jacobson.helen@vnu.edu.ua

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>**III. Опис дисципліни****1. Анотація курсу.**

Навчальна дисципліна «Основи загальної патології» є базовою дисципліною для студентів спеціальності - 227 «Фізична терапія, ерготерапії» освітнього рівня «бакалавр»

Сучасна фізична терапія базується на фундаментальних медичних поняттях і медико-біологічному обґрунтуванні механізмів впливу різноманітних факторів на системи забезпечення гомеостазу організму, їх пристосування до нових умов існування, чи морфо-функціональних змін організму після травм і перенесених хвороб.

Опанування дисципліни допоможе фахівцям розробляти індивідуалізовані реабілітаційні програми пацієнтам з різними нозологіями з урахуванням закономірностей типових патологічних процесів, спираючись на сучасні і новітні знання в галузі загальної патології людини.

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи загальної патології» формування системних знань про загальні закономірності виникнення і розвитку різних захворювань, сприяння формуванню поняття складності і взаємовідносин шкідливих і захисно-приспосувальних компонентів патологічних процесів, а також вивчення студентами матеріальної основи патологічних процесів, їх причин, механізмів і динаміки розвитку, морфофункціональних змін в органах, тканинах і клітинах при різноманітних нозологіях.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи загальної патології» є:

- ознайомити студентів з основними патофізіологічними аспектами фізичної терапії;
- ознайомити студентів зі способами визначення взємозв'язку між етіологічним фактором і патогенетичною ланкою розвитку патологічного процесу;
- ознайомити студентів з механізмами виникнення тих чи інших патологічних станів в організмі;
- ознайомити студентів зі способами і методами профілактики щодо попередження виникнення того чи іншого патологічного стану
- засвоєння теоретичних основ патологічної анатомії і діагностичних можливостей патогістологічних та цитологічних досліджень,
- опанування технікою проведення найбільш розповсюджених і практично значимих патогістологічних та цитологічних маніпуляцій.

2. Результати навчання (компетентності).

- ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ФК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії
- ФК 04. Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапія.
- ФК 12 Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.
- ПР 01. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.
- ПР 03. Використовувати сучасну комп'юторну техніку, знаходити інформацію з різних джерел, аналізувати вітчизняні та зарубіжні

джерела інформації, необхідні для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.

- ПР 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

- ПР 06. Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію.

- ПР 08. Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.

- ПР 17. Оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій та за потреби, модифікувати поточну діяльність.

- ПР 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати і застосовувати досвід колег.

3. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Типові патологічні процеси						
Тема 1. Загальна патологія як наука та навчальна дисципліна. Об'єкти, завдання та рівні дослідження. Методи досліджень.	7	2	2	3		Р /2,5
Тема 2. Патологія клітини. Апоптоз і некроз. Екстремальні стани, смерть.	5		2	3		ДС /2,5
Тема 3. Периферичні порушення кровообігу	9	2	2	3	2	РЗ/К/2,5
Тема 4. Компенсаторно-приспосувальні та відновлювальні процеси	7	2	2	3		Т/2,5
Тема 5. Реактивність та резистентність. Порушення імунної реактивності. Алергія.	8	2	2	3	1	РЗ /2,5

Тема 6. Патологія запального процесу	8	2	2	3	1	T/2,5
Тема 7. Види ексудативного запалення. Поняття про ексудат та трансудат	5		2	3		
Тема 8. Патологія терморегуляції. Гарячка.	8	2	2	3	1	P3/K/2,5
Тема 9. Патологія тканинного росту.	7	2	2	3		T/2,5
Тема 10. Особливості пухлинного росту в різних органах та системах	5		2	3		IPC/2,5
Разом за модулем 1	71	16	20	30	5	25
Змістовий модуль 2. Загальна патологія органів і систем органів						
Тема 11. Загальна патологія системи крові	11	2	4	3	2	P3/K/2,5
Тема 12. Загальна патологія серцево-судинної системи.	7	2	2	3		T/2,5
Тема 13. Патологія зовнішнього дихання. Гіпоксія.	8	2	2	3	1	T/2,5
Тема 14. Загальна патологія сечовидільної системи.	7	2	2	3		P3/K/2,5
Тема 15. Загальна патологія нервової системи	9	2	4	3		T/2,5
Тема 16. Порушення обміну енергії та вуглеводів.	7	2	2	3		T/2,5
Разом за модулем 2	49	12	16	18	3	15
Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)						Бал
Модульна контрольна робота						T3/60
ІНДЗ						
Інше (вказати)						
Всього годин / Балів	120	28	36	48	8	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах,

МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

4. Завдання для самостійного опрацювання.

№ з/п	Тема	К-сть годин
1.	<u>Загальна патологія як наука та навчальна дисципліна. Об'єкти, завдання та рівні дослідження. Методи досліджень.</u> Перелік питань для опрацювання: 1. Поняття про стрес. Стадії розвитку загального адаптаційного синдрому. Хвороби адаптації. 2. Конституція, її роль в патології. Поняття про антенатальну патологію. Старіння, загальні риси і закономірності	3
2.	<u>Патологія клітини. Апоптоз і некроз. Екстремальні стани, смерть.</u> Перелік питань для опрацювання: 1. Порівняльна характеристика некрозу та апоптозу. 2. Поняття про кому. Оцінка рівня свідомості у пацієнта 3. Порівняльна характеристика шока та колапсу.	3
3.	<u>Периферичні порушення кровообігу</u> Перелік питань для опрацювання: Стаж. Престаж. Емболія.	3
4.	<u>Компенсаторно-приспосувальні та відновлювальні процеси</u> Перелік питань для опрацювання: Регенерація, її види. Заживлення ран	3
5.	<u>Реактивність та резистентність. Порушення імунної реактивності. Алергія.</u> Перелік питань для опрацювання: Патологія реактивності. Порушення імунної реактивності. Імунодепресивні та імунодефіцитні стани.	3
6.	<u>Патологія запального процесу</u> Перелік питань для опрацювання: Медіатори запалення. Порівняльна характеристика запальної відповіді на бактеріальну та вірусну інфекції. Продуктивне запалення	3
7.	<u>Види ексудативного запалення. Поняття про ексудат та трансудат.</u> Порівняльна характеристика трансудату та ексудату. Особливості фібринозного запалення. Характеристика гнилоного запалення.	3
8.	<u>Патологія терморегуляції. Гарячка</u> Перелік питань для опрацювання: Пірогени, первинні і вторинні. Температурні криві.	3
9.	<u>Патологія тканинного росту.</u> Перелік питань для опрацювання: Пухлини. Загальна характеристика, біологічні особливості, етіологія, механізми пухлинної трансформації.	3

10.	<u>Особливості пухлинного росту в різних органах та системах</u> Перелік питань для опрацювання: Рак легень. Рак шлунку Рак шкіри, меланома Рак кишківника Рак молочної залози	3
11.	<u>Загальна патологія системи крові</u> Перелік питань для опрацювання: 6. Патологічна анатомія хвороб системи кровотворення. Залізодефіцитна анемія: причини виникнення, макро- та мікроскопічні зміни в організмі. 7. Патологічна анатомія хвороб системи кровотворення. Хронічна постгеморагічна анемія: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі. 3. Патологічна анатомія хвороб системи кровотворення. Лейкози: загальна характеристика, класифікація, мікроскопічні зміни в крові та кістковому мозкові, макроскопічні зміни в організмі.	3
12.	<u>Загальна патологія серцево-судинної системи.</u> Перелік питань для опрацювання: 1. Патологічна анатомія хвороб серцево-судинної системи. Ендокардити: види, причини виникнення, макро- та мікроскопічні зміни в організмі. 2. Патологічна анатомія хвороб серцево-судинної системи. Перикардити: види, причини виникнення, макро- та мікроскопічні зміни в організмі. 3. Патологічна анатомія хвороб серцево-судинної системи. Гіпотонічна хвороба: причини виникнення і основні клінічні прояви, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.	3
13.	<u>Патологія зовнішнього дихання. Гіпоксія.</u> Перелік питань для опрацювання: Ізо- та гіпербарична оксигенація. Токсична дія кисню. Гіпероксія і вільнорадикальні реакції.	3
14.	<u>Загальна патологія сечовидільної системи.</u> Перелік питань для опрацювання: Протеїнурія. Види протеїнурії	3
15.	<u>Загальна патологія нервової системи</u> Перелік питань для опрацювання: Анатомо-функціональні особливості нервової системи	3
16.	<u>Порушення обміну енергії та вуглеводів.</u> Перелік питань для опрацювання: 1. Порушення енергетичного обміну. Патологічні зміни основного обміну. Патології щитоподібної залози 2. Поняття про цукровий діабет	3
	Разом	48

5. Політика оцінювання

Дисципліна «Основи загальної патології» складається з двох змістових модулів. У цьому випадку підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. Поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
2. Виконання МКР (максимум 60 балів).

МКР проходить у вигляді написання тестових завдань двох рівнів складності.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

- Політика щодо академічної доброчесності: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%.

Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

- Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу

8. Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту.

Питання підготовки до іспиту

1. Методи загальної патології. Експеримент, його значення для вирішення фундаментальних проблем медицини. Види експерименту. Основні етапи проведення експериментальних досліджень. Сучасні методи і методики моделювання патологічних процесів.
2. Основні поняття нозології: здоров'я, хвороба, патологічний стан, патологічний процес, типовий патологічний процес, патологічна реакція.
3. Універсальні періоди в розвитку хвороби. Варіанти завершення хвороб. Поняття про термінальні стани: агонія, клінічна смерть, біологічна смерть.
4. Визначення поняття "етіологія". Основні напрями вчення про етіологію
5. Проблема причинності в патології, сучасний стан її вирішення. Класифікація етіологічних чинників, поняття про фактори ризику. Хвороби цивілізації".
6. Визначення поняття "патогенез". Патологічні (руйнівні) і пристосувально-компенсаторні (захисні) явища в патогенезі.
7. Смерть: види, ознаки.
8. Компенсаторно-пристосувальні процеси: поняття, фази перебігу.
9. Фізіологічна регенерація.
10. Репараційна регенерація.
11. Патологічна регенерація.

12. Гіперплазія, визначення, етіологія, патогенез, класифікація
13. Гіпертрофія, визначення, етіологія, патогенез, класифікація
14. Регенерація ран та виразок.
15. Загальна атрофія. Місцева атрофія.
16. Види гіпертрофій за механізмами виникнення.
17. Некроз: причини та механізми виникнення, наслідки для організму.
18. Гіперемія (артеріальна, венозна).
19. Ішемія : причини, наслідки для організму.
20. Стаз, причини, механізми, наслідки для організму
21. Порушення мікроциркуляції, класифікація. Сладж-синдром: визначення поняття, причини і механізми розвитку.
22. Емболії: причини, види, наслідки для організму.
23. Тромбоз та тромбоутворення.
24. Інфаркти: види, причини виникнення, наслідки для організму.
25. Запалення: визначення поняття, принципи класифікації. Характеристика гострого та хронічного запалення.
26. Загальні прояви та місцеві ознаки запалення. Етіологія запалення.
27. Патогенез гострого запалення, стадії. Поєднання патологічних та пристосувально-компенсаторних змін в динаміці гострого запалення.
28. Ексудативне запалення. Види ексудатів.
29. Міграція клітин крові в вогнище запалення. Фагоцитоз
30. Види ексудативного запалення та їх характеристика.
31. Види продуктивного запалення та їх характеристика
32. Медіатори запалення, їх класифікація. Механізми утворення та біологічної дії плазмових медіаторів запалення.. Медіатори запалення клітинного походження; характеристика їх біологічних ефектів.
33. Гарячка: визначення поняття, принципи класифікації. Зв'язок між гарячкою і запаленням. Види пірогенів. .
34. Гарячка: стадії розвитку, зміни терморегуляції, обміну речовин та фізіологічних функцій. Захисне значення та патологічні прояви гарячки..
35. Види гарячки за її кривими
36. Компенсаторні реакції при гарячці
37. Гіпертермія, її етіопатогенез, відмінність від гарячки.
38. Пухлина: визначення поняття, принципи класифікації пухлин.
39. Загальні закономірності пухлинного росту. Типові властивості доброякісних та злоякісних пухлин.
40. Етіологія пухлин. Загальна характеристика канцерогенів. Фактори ризику (генетичні/хромосомні дефекти, аномалії конституції) і умови виникнення та розвитку пухлин.
41. Патогенез пухлинного росту. Способи перетворення протоонкогенів на онкогени. Властивості онкобілків.
42. Стадії пухлинного процесу
43. Механізми природного протипухлинного захисту, імунні та неімунні. Патогенетичні механізми реабілітаційних заходів при вказаній патології.

44. Метастозування при пухлинах, закономірності розповсюдження метастазів.
45. Гіпоксія: визначення поняття, класифікація, етіологія, патогенез.
46. Патологічні зміни та пристосувально-компенсаторні реакції при гіпоксії.
47. Етіологія і патогенез тканинної гіпоксії. Патогенетичні механізми реабілітаційних заходів при вказаній патології.
48. Гостра дихальна недостатність, етіопатогенез, стадії.
49. Характеристика порушень вуглеводного обміну; критерії еуглікемії, гіпоглікемії, гіперглікемії, порушень толерантності до глюкози.
50. Причини і механізми розвитку гіпоглікемічних станів. Патогенез гіпоглікемічної коми.
51. Визначення поняття, класифікація цукрового діабету (ВООЗ). Загальна характеристика основних типів цукрового діабету (тип інсулінової недостатності, її походження, особливості перебігу, типові прояви, ускладнення і принципи лікування).
52. Етіологія цукрового діабету 1-го типу (значення спадкових факторів та факторів середовища в розвитку абсолютної інсулінової недостатності). Патогенез цукрового діабету 1 типу: порушення білкового, вуглеводного, жирового, водно-електролітного обмінів і кислотно-основного стану. Клінічні прояви. Патогенетичні механізми реабілітаційних заходів при вказаній патології.
53. Етіологія, патогенез цукрового діабету 2-го типу. Роль спадкових факторів. Причини відносної інсулінової недостатності. Порушення обміну речовин і фізіологічних функцій. Клінічні прояви. Патогенетичні механізми реабілітаційних заходів при вказаній патології.
54. Ускладнення цукрового діабету. Причини та механізми різних видів ком при цукровому діабеті. Віддалені ускладнення діабету. Патогенетичні механізми реабілітаційних заходів при вказаній патології.
55. Алергія, етіологія та класифікація алергенів
56. Патогенез та класифікація алергій
57. Поняття про аутоімунні хвороби

7. Шкала оцінювання

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
2,5 бали	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
1,5 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає значні помилки, відповідає на запитання, що потребують короткої відповіді.
0,5 балів	Оцінюється студент, який не приймає участь в обговоренні питань на занятті

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами проведеного іспиту з урахуванням поточного та проміжного контролю.

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
90 – 100	Відмінно	A	відмінне виконання
82 – 89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75 – 81	Добре	C	загалом хороша робота
67 -74	Задовільно	D	непогано
60 – 66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1 – 59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

8. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Струков А.І., В.В. Серов Патологічна анатомія, Харків, “Факт”, 2004 — 864 с.

2. Лісова В.В. Лекції з загальної патологічної анатомії. – К.: «ЦП КОМПРИНТ», 2013. – 90 с.
3. Шлопов В.Г. Патологічна анатомія. - Вінниця: Нова книга, 2004. - 756 с.
4. Патоморфологія: національний підручник / за ред. В. Д. Марковського, В. О. Туманського. – К.: ВСВ "Медицина", 2015. – 936 с. // Morphologia. - 2016. - Т. 10, № 2. - С. 124-130.
5. Михайлюк І.О. Загальна патологія: методичні вказівки. – Івано-Франківськ. – 2013.
6. Неофіційний сайт студентів НМУ ім. О.О. Богомольця. Лекції по патологической анатомии. Доступ к сайту: http://nmu-s.net/load/patologicheskaja_anatomija/lekcii_po_patologicheskoi_anatomii/69-1
7. Патофізіологія: підручник/Ю.В.Биць, Г.М.Бутенко, А.І.Гоженко та ін.; за ред. М.Н.Зайка, Ю.В.Биця, М.В.Кришталія.-4-е вид., переробл. і допов.- К.: ВСВ “Медицина”, 2014.- 752 с. + 4 с. кольор. вкл.
8. Атаман О.В. Патофізіологія: в 2 т. Т 1.Загальна патологія: підручник для студ. Вищ. Мед. Навч. Заклад/О.В.Атаман.-Вінниця: Нова Книга, 2012.- 592 с.
9. Патологічна фізіологія: Книга в 3-х частинах. Частина І. Нозологія/[М.С.Регада, Л.Любінець, М.Бідюк та ін.]; за ред. М.С.Регада.-Львів: Сполом, 2009.- 290 с.
10. Патофізіологія: [підручник] / [М.Н. Зайко, Ю.В. Биць, М.В. Кришталь та ін.] ; за ред. проф. М.Н. Зайка, Ю.В.Биця, М.В. Кришталія. – [6-е вид., переробл. і допов]. – К.: ВСВ «Медицина», 2017.-704 с